

JAN ŠIBÍK:
NEVYDAŘENÁ REVOLUCE
V EGYPTĚ

Několik stovek mrtvých a tisíce raněných, to je zatímni výsledek vzpoury proti egyptskému režimu. Na snímku fotoreportéra Reflexu je mladík, jehož při střetech zranili přívrženci prezidenta Husního Mubáraka. Příběh se odehrává v postranní uličce u náměstí Tahrír, které je centrem nepokojů.

Velkou reportáž o Egyptě najdete na str. 36–45

Fotoreportáž Jana Šibíka z Káhiry

DNY HNĚVU, NADĚJE I STRACHU

Egyptské heslo roku zní: „LID SI PŘEJE KONEC REŽIMU!“
Jaké budou příští týdny a měsíce, ale nikdo neví.

Rozvášněný dav lynčuje
policejní vůz. Ve chvíli,
kdy Jan Šibík stiskl
spoušť, auto i s posádkou
explodovalo.

Utíká. Dostal zásah nábojnicí slzného plynu.

Jedna z prvních obětí nepovedené revoluce

Tohoto muže mubárakovci sejmuli železnou tyčí. Útok přežil.

„POKUD DOJDOU AŽ SEM A NAJDOU NÁS, BUDEME SE BRÁNIT!“ chrlí překotně, ale přesto polohlasem Taufík. S těmi, kdo právě prohledávají domy v centru Káhiry a pátrají po demonstrantech, přitom vůbec není legrace.

„JSOU TO ZLOČINCÍ, vláda je pustila z vězení, aby rozeznali protestující. Tihle lidé se vůbec nemusejí ohlížet na nějaké zákony,“ šeptá starý pán, který vyčerpanému triu mladých rebelů poskytl útočiště a studenou vodu u svých dveří. Moc velkou radost z toho nemám. Když dole na ulici zastavila dodávka a seskákala z ní parta očividných hrdlořezů, tiše jsem se vytratil pod střechem tohoto domu. S příchodem demonstrantů se proti své vůli sám stávám terčem provládního gangu. Naštěstí nás nenašel; kluci se po půlhodině oklepali a zase vyrazili se svými klacky bít se znovu do ulic.

KDO JE VLASTNĚ KDO? Několik předchozích hodin policie sváděla krvavé boje s tisíci

mi demonstrantů. Byla to poziční válka se vším všudy, bojové linie se posouvaly sem a tam. Mezi protestujícími převažovali obyčejní lidé, kteří se bít rozhodně nepřišli – úředníci, dělníci, starší manželské páry. Byly tam i rodiny s dětmi. „Já že ohrožuji svou ženu a syny? Vzal jsem je sem kvůli jejich vlastní budoucnosti!“ rozčiloval se chlapec, když jsem se ho zeptal, proč si dělá živý štít z malého dítěte na ramenou. V tu chvíli se k nám blížil kordón těžkooděnců, výbuchy granátů se slzným plynem byly stále hlasitější a za chvíli nás pohltila lidská vlna hnaná panickým strachem do bezpečí.

Linie drželi nebojácní mladíci i pár holek, kteří rozhodně žádní beránci nebyli. „Lid si přeje konec režimu!“ skandovali egyptské heslo roku. Podpurné skupiny v postranních uličkách rozbíjely betonové sloupky, aby získaly munici a „nenásilný“ protest bylo čím podpořit.

Pátek 28. ledna byl čtvrtým dnem nepokojů a vlastně vyvrcholením drsných policejních zásahů proti revoltě. Kdo mohl tušit, že přijdou ještě horší věci. Ano, nenáviděnou policii nahradila v ulicích armáda. „Vojáci jsou s námi, každý

z nás byl na vojně, armáda a lid jsou jedna síla!“ podělil se se mnou o radost pětadvacetiletý mladík. Armáda proti demonstrantům opravdu nezasahovala, a dokonce si nechala pomalovat obrněné transportéry protivládními hesly. Jenže odchod policie přinesl nový fenomén, jenž zasáhl do životů i lidí, kteří s protesty neměli nic společného. Rabování, zapalování aut, přepadání. Nástup lůzy. Až s odstupem času se ukáže, zda se policie stáhla ve snaze uklidnit situaci. Anebo šlo naopak o cílené vyvolání krize, jež měla ukázat, že se Egyptánek bez pevné ruky prezidenta Husního Mubáraka vlastně neobejdou.

„Když jsem si šel včera večer z hotelu koupit vodu, byla v té vy-

TY BANDY CHODÍ S NOŽI, NĚKDY MAJÍ I PISTOLE. PROTO CHRÁNÍME SVÉ OBCHODY S TYČEMI V RUKOU.

loze jen malá díra od kamene,“ podívoval se polský turista Wiktor, zatímco pozoroval, jak personál značkové prodejny Adidas uklízí spoušť po rabující hordě. „Po čtvrté hodině jsem se vracel, už tam byl obrovský otvor. A desítky mladíků vylézaly ven. Ruce měli plné triček a tenisek,“ dodal očitý svědek. Vedoucí obchodu jen hlesl, že přišel o majetek za desítky tisíc dolarů. Místo policie a tajných agentů, kteří dosud udržovali centrum turistické velmoci relativně bezpečné, proto nastoupila domobrana. Chlapi s klacky a noži přes noc tábořili u svých živností a snažili se odrážet nájezdy zločinců. Přituhovalo, protože z věznic uteklo několik tisíc lidí. Radikálové plenili i policejní stanice, kde kradli zbraně.

„V noci někdo vyloupil naši elektroprodejnu. Ty bandy chodí s noži, někdy mají i pistole. Proto sedíme před svými obchody aspoň s tyčemi, abychom chránili svůj majetek,“ vysvětloval jeden z dobrovolných ochránců veřejného pořádku.

REŽIM JE ZCELA PROHNILÝ Poslední lednovou neděli jsem se vydal za předním znalcem egyptského režimu, profesorem →

Část armády po páteční modlitbě odmítla zakročit a přidala se na stranu demonstrantů. Ti triumfálně vyšplhali na obrněné transportéry a projížděli noční Káhirou.

Stovky zabíjených, tisíce raněných

Americké univerzity v Káhiře Galálem Amínem. Jel jsem za ním do „lepší čtvrti“ Ma'adí a s taxikářem Širífem jsme měli co dělat, abychom stihli domluvenou hodinu. Někde jsme se proplétali davy demonstrantů, jinde dopravu brzdily ohořelé vraky policejních aut. Nakonec v samotném Ma'ádi jsme museli překonat několik kontrolních stanovišť občanských hlídek. „Každého zaskočilo, s jakou razancí se opoziční hnutí ozvalo!“ přiznal slovně profesor a autor dvou knih o prohnité podstatě Mubárakova režimu. „Je to ale jen výsledek léta zrajiných obrovských problémů. Přibývá tisíců nezaměstnaných, a to i mezi velmi dobře vzdělanými lidmi. Stagnují příjmy, ale ceny rostou,“ shrnul Galál Amín. „Egyptský režim bohužel zcela podlehl americkému tlaku. Jedním z výsledků je, že už asi dvacet let vláda horlivě plní všechna doporučení Mezinárodního měnového fondu – škrtá sociální výdaje, omezuje veřejné služby, jako je školství a zdravotnictví. Volný trh tak poznamenal milióny chudých.“

V ulicích sofistikovanou argumentaci nahrazují jednoduchá, často i vtipná hesla. Pokud zrovna

neteče krev, shromáždění na náměstí Tahrír připomínají happening. Ale jen do středy 2. února. Toho dne se na protestní tábor vrhly tisíce prezidentových stoupců. S kamením, tyčemi a biči – někdy ze hřbetu koně nebo velblouda – rozpoutali bitku, která za dva dny přinesla smrt jedenácti lidem a zranění tisícovce dalších. Provizorní lazarety opět nestihaly.

„Chci, aby už byl v Egyptě zase klid, proto stojím za prezidentem,“ vysvětlil mi pan Ajman,

jenž na rozdíl od násilníků podporuje režim pouze verbálně. „Mubárak vládne už třicet let a udělal řadu chyb, to je pravda. Ale také má za sebou hodně dobrého a lidem se nevíže úplně špatně. Asi už by měl odejít, ale tohle násilné povstání není řešení. Turisté odjíždějí a bude trvat léta, než se vrátí – pokud vůbec. Tohle to je cesta ke změně režimu? Co má přijít po Mubárakovi? Muslimské bratrstvo, které bude zlodějům sekát ruce?“ Jedenatřicetiletý Ajman byl

Pryč s Mubárakem!

výjimečný tím, že se bavil se zahraničním novinářem. „Dost mi vadí, že celý svět sleduje pár set tisíc protivládních křiklounů a nijak se nezabývá otázkou, kde je zbývajících osmdesát miliónů Egyptanů,“ podotkl ironicky.

NOVINÁŘI = SOUČÁST HRY

Asi i kvůli tomuto přesvědčení se reportéři stali pro zastávce prezidenta lovnou zvěř. Začali je brutálně napadat v ulicích, vyplenili několik televizních studií. „Podporujete demonstranty, chápeš to?“ hulákal na mě jeden ze mstitelů, právě když jsem chtěl jeho přátele požádat, aby mi podrobněji vysvětlili, proč se také vydali demonstrovat.

Vzteklí začali být i někteří opoziční aktivisté. Američané otáleli s odesláním svého letitého spojence Mubáraka na politický hřbitov a otevřeně se za jeho režim postavil Izrael. „Víš, co to znamená, víš, o co jde?“ řval na mě pro změnu protivládní dav a tiskl mi do obličeje fotku Mubáraka na pozadí americké vlajky a Davidovy hvězdy. Zachránilo mě, když zjistili, že nejsem Američan.

Table novinářů by neměly být námětem reportáží. V Egyptě

Křik egyptských žen, které na Tahríru demonstrovaly po boku mužů

se ale staly součástí hlavního děje. Když minulou sobotu přijela do Egypta řádně akreditovaná reportérka francouzského rozhlasu, pochopila to hned na letišti. „Okamžitě mi sebrali veškeré novinářské vybavení, budu si všechno muset půjčit od kolegů,“ řekla mi zaskočená Francouzka. Sna-

ha egyptského vedení zastavit tok zpráv do zahraničí byla zjevná. Ke štvanci na novináře se ale přidávaly i stále drzejší rabiátské skupiny, u nichž se dalo o politické motivaci směle pochybovat. Už nešlo jen o to, jak zajistit pořádku novinařinu nebo jak si uchránit svůj majetek. Šlo o život. Byl

to zas jen výsledek anarchie, nebo nějakého politického plánu? Vrátil se život v Egyptě zase k normálu? A kdy?

„Welcome to Egypt!“ zabručel na mě skrz své vykotlané zuby staženým okénkem do taxíku hromotluk s obrovskou dýkou. Usoudil, že nepředstavuji hrozbu pro egypt-

skou svrchovanost a že mě ani neoloupí.

Takže ano. Rád zase někdy přijedu.

BŘETISLAV TUREČEK

ZPRAVODAJ ČRo NA BLÍZKÉM VÝCHODĚ

Prohlédněte si fotogalerii na reflex.cz/foto

▼ INZERCE

PŘEDPLAŤTE SI REFLEX

BONUS: 7x DVD SPECIÁLNÍ EDICE REŽISÉRA PEDRA ALMODÓVARA

NAVÍC ROČNÍ VSTUP DO PLACENÉ ZÓNY NA WWW.REFLEX.CZ ZDARMA

ROČNÍ PŘEDPLATNÉ 1664 Kč

OBJEDNÁVEJTE POD KÓDEM REF0611, TELEFONICKY 541 233 232, FAXEM 541 616 160, E-MAILEM PREDPATNE@MEDIASERVIS.CZ PÍSEMNĚ MEDIASERVIS S.R.O., ZÁKAZNICKÉ CENTRUM, VÍDEŇSKÁ 995/63, 639 63 BRNO

OBCHODNÍ PODMÍNKY A OBJEDNÁVKA NA WEBU WWW.PREDPLATNE.REFLEX.CZ NABÍDKA PLATÍ PRO NOVÉ PŘEDPLATITELE DO VYČERPÁNÍ ZÁSOB